

CODI 28526 LITERATURA LLATINA

Prof.: Josep M. ESCOLÀ TUSET

Contingut: Exposició de les característiques dels diferents gèneres literaris i dels seus principals representants en la literatura llatina, des dels seus orígens fins al desenvolupament inicial de la literatura cristiana.

Objectius: Aprendre a identificar, a partir dels textos literaris, els trets que identifiquen cada gènere i els recursos mitjançant els quals cada autor s'inseriu en el gènere respectiu.

Temari:

1. Problemes generals de literatura llatina: concepte, límits, característiques.

2. La qüestió dels gèneres literaris.

3. Primers testimonis literaris llatins.

4. Historiografia llatina.

4.1. Juli Cèsar i el *Corpus Caesarianum*.

4.2. Sal·lusti.

4.3. Historiografia èpica: Titus Livi.

4.4. Tàcit.

4.5. Historiografia biogràfica: Nepos, Suetoni. La *Historia Augusta*.

4.6. Historiografia tardana: Ammià Marcel·lí.

5. Prosa tècnica.

5.1. Tractats d'agricultura: Cató, Varró, Columel·la.

5.2. Tractat de cuina: Apici.

5.3. Tractat d'arquitectura: Vitruvi.

5.4. Plini el Vell: la *Naturalis Historia*.

6. L'eloqüència a Roma.

6.1. *Cicero orator optimus*.

6.2. Quintilià.

6.3. Els panegiristes: Plini el Jove.

7. Epistolografia.

7.1. Ciceró.

- 7.2. Sèneca.
- 7.3. Plini el Jove.

8. Prosa filosòfica.

- 8.1. Ciceró.
- 8.2. Sèneca.

9. Literatura escènica llatina.

- 9.1. La comèdia a Roma: primeres manifestacions.
- 9.2. Plaute.
- 9.3. Terenci.
- 9.4. La tragèdia.

10. Sàtira llatina.

- 10.1. Caracterització de la sàtira llatina.
- 10.2. Enni. Lucili. Sàtires Menipees de Varró.
- 10.3. Horaci.
- 10.4. Persi i Juvenal.

11. Epigrama.

- 11.1. Problemàtica sobre el concepte d'aquest gènere.
- 11.2. Marcial.

12. Èpica llatina

- 12.1. Literatura d'elogi i triomfal.
- 12.2. Èpica arcaica.
- 12.3. Virgili i l'*Eneida*.
- 12.4. Lucà.
- 12.5. Valeri Flac, Estaci i Sili Itàlic.
- 12.6. Èpica mitològica: Ovidi, Claudià.

13. Poesia lírica.

- 13.1. Precedents dels *poetae novi*.
- 13.2. Catul i els *poetae novi*.
- 13.3. La qüestió de l'*Appendix Vergiliana*.
- 13.4. Horaci: obra lírica.
- 13.5. Lírica tardana: Ausoni, Sidoni Apol·linar, Rutili Namacià.

14. Poesia elegíaca.

- 14.1. Els elegíacs: característiques.
- 14.2. Tibul i el *Corpus Tibullianum*.
- 14.3. Properci.
- 14.4. Ovidi.

15. Poesia bucòlica llatina.

- 15.1. Les *Èglogues* de Virgili.
- 15.2. Calpurni Sícul.

16. Poesia didàctica llatina

- 16.1. Poesia filosòfica: Lucreci.
- 16.2. Poesia "rural": les *Geòrgiques* de Virgili.
- 16.3. Poesia astronòmica: Manili.
- 16.4. Ovidi *praeceptor amoris*.

17. Faula. Fedre i Avià.

18. Novel·la.

- 18.1. *El Satiricó* de Petroni.
- 18.2. *L'ase d'or* d' Apuleu.

19. Literatura cristiana.

- 19.1. Característiques.
- 19.2. Prosa apologètica: Minuci Fèlix, Tertul·lià, Cebrià, Lactanci.
- 19.3. Poesia cristiana: Juvenc i Prudenci.
- 19.4. Els sants Pares llatins: Ambrosi, Jeroni i Agustí.

Avaluació:

1. Al llarg del curs s'hauran de presentar varis comentaris de textos dels autors programats.
2. Es farà un o més exercicis sobre els temes del programa, basats en l'aplicació de la teoria als textos.
3. Caldrà presentar un treball que consistirà en un comentari sobre textos d'algun dels autors programats.
L'estudiant triarà l'autor i els objectius del treball d'acord amb el professor.

NOTA: Atès l'enfocament de l'assignatura, es recomana no matricular-s'hi si no es pot assistir a les classes.

Bibliografia:

(Els llibres precedits d'un asterisc són a la biblioteca)

- *ALBRECHT, M. von, *Historia de la literatura romana desde Andrónico hasta Boecio*, Barcelona, 1997-99,
2 vols.
- AMATUCCI, A.G., *La letteratura di Roma imperiale*, Bologna, 1947.
- AMATUCCI, A.G., *Storia della letteratura latina cristiana*, Torino, 1955.
- *ARNALDI, F.-PARATORE, E.-MALCOVATI, E., *Letteratura latina e letteratura greca d'interesse romano*, Roma, 1982.
- *ANRW = *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*, Berlin-New York, vol.I.2 i vols.II.30 en endavant.
- *BARDON, H., *La littérature latine inconnue*, 2 vols., Paris, 1952-1956.
- *BARDY, G.- DI NOLA, G., *Storia della letteratura cristiana antica latina*, Città del Vaticano, 1999
(edició actualitzada de la de 1929).
- *BAYET, J., *Literatura latina*, Barcelona, 1984.
- *BICKEL, E., *Historia de la literatura romana*, Madrid, 1982.
- *BIELER, L., *Historia de la literatura romana*, Madrid, 1969.
- BIGNONE, E., *Historia de la literatura latina*, Buenos Aires, 1952.
- BÜCHNER, K., *Historia de la literatura latina*, Barcelona, 1968.
- **Cambridge History of Classical Literature. Vol.II: Latin Literature*, Cambridge, 1982
(amb traducció castellana, a Madrid, 1989).
- *CAVALLO, G.-FEDELI, P.-GIARDINA, A. (Edd.), *Lo Spazio letterario di Roma antica*, Roma, 1989-
1991, 5 vols.
- CAZZANIGA, L., *Storia della letteratura latina*, Milano, 1962
- *CLASEN, J., "El estudio de la literatura latina", *Emerita*, 45 (1977), pp.125-148.
- *CODONER, C. (ed.), *Historia de la literatura latina*, Madrid, 1997.
- *CONTE, G.B., *Latin Literature. A History*, Baltimore and London, 1994.
- *CUPAIOLO, F., *Storia della letteratura latina. Forme letterarie, autori e società*, Napoli, 1994.
- D'ELIA, S., *Letteratura latina cristiana*, Roma, 1982.
- DELLA CORTE, F., *Disegno storico della letteratura latina*, Torino, 1955.
- DELLA CORTE, F., *Avviamento allo studio della letteratura latina*, Genova, 1968.
- DUFF, J.W.- DUFF, A.M., *A literary history of Rom from the origins to the close of the Golden Age*, London, 1963³.
- DUFF, J.W.-DUFF, A.M., *A literary history of Rom in the Silver Age from Tiberius to Hadrian*, London, 1964³.
- *FLOCCINI, N., *Argomenti e problemi di letteratura latina*, Milano, 1977.
- *FONTAINE, J., *La littérature latine chrétienne*, Paris, 1970.
- *FUHRMANN, M. (ed.), *Literatura romana*, Madrid, 1985.
- *GENTILI, B.- STUPAZZINI, L.- SIMONETTI, M., *Storia della letteratura latina*, Roma, 1992.
- **Géneros Literarios, los. Actes del VII Simposi d'Estudis Clàssics*, Bellaterra, 1985.
- *GHIZZONI, F., *Storia della letteratura latina*, Bologna, 1990.

- *GHANOTTI, G.F.- PENNACINI, A., *Società e comunicazione letteraria di Roma antica*, Torino, 1986, 3 vols.
- *GÓMEZ PALLARÈS, J., *Studiosa Roma. Los géneros literarios en la cultura romana*, UAB Bellaterra, 2003.
- *GONZALEZ ROLAN, T., "Ordenamiento de la historia de la literatura latina", *Estudios Clásicos*, 69-70 (1973), pp.241-260.
- *GRIMAL, P., *La littérature latine*, Paris, 1994.
- *HERZOG, R.- SCHMIDT, P.L. (eds.), *Nouvelle histoire de la littérature latine*. Vol. 4: K. Sallmann, *L'âge de transition de la littérature romaine à la littérature chrétienne (117-284)*, Turnhout, 2000; Vol. 5: R. Herzog, *Restauration et renouveau. La littérature latine de 284 à 374 après J.C.*, Turnhout, 1993
- **Introduzione allo studio della cultura classica*. Vol.III: Letteratura, Milano, 1989.
- *KENNEY, E.J.- CLAUSSEN, W. (eds.), *Historia de la literatura clásica*. Vol. II: *Literatura latina*, Madrid, 1989.
- *LABRIOLLE, P., *Histoire de la littérature latine chrétienne*, Paris, 1947³, 2 vols.
- *LANA, I.- MALTESE, E.V., *Storia della civiltà letteraria greca e latina*, Torino, 1998, 3 vols.
- MARCHESE, C., *Storia della letteratura latina*, Milano-Messina, 1957⁸, 2 vols.
- MARIOTTI, L., *Storia e testi della letteratura latina*, Bologna, 1976.
- *MARTIN, R.-GAILLARD, J., *Les genres littéraires à Rome*, Paris, 1981.
- **Oxford Companion to Classical Literature*, Oxford, 1989.
- *PALADINI, V.-CASTORINA, E., *Storia della letteratura latina*, 2 vols., Bologna, 1969-1972.
- *PARATORE, E., *Storia della letteratura latina*, Firenze, 1961².
- PARATORE, E., *La letteratura latina dell'età imperiale*, Firenze, 1970.
- *PELLEGRINO, M., *Letteratura latina cristiana*, Roma, 1973⁴.
- *PERELLI, L., *Storia della letteratura latina*, Torino, 1994².
- RONCONI, A., *La letteratura romana*, Firenze, 1968².
- *ROSTAGNI, A., *Storia della letteratura latina*, Torino, 1964³, 3 vols.
- *SALEMMIE, C., *Letteratura latina imperiale. Da Manilio a Boezio*, Napoli, 1993.
- SALVATORELLI, L., *Storia della letteratura cristiana dalle origini alla metà del VI secolo*, Milano, 1946.
- TERZAGHI, N., *Storia della letteratura latina da Tiberio a Giustiniano*, Milano, 1935.
- *VIANSINO, G., *Introduzione critica alla letteratura latina*, Salerno, 1975.